

Igrajo

Brin **ŽAN KOPRIVNIK** k. g.

Ida **MIA SKRBINAC** k. g.

Mojca **BERNARDA OMAN**

Polona **MIRJAM KORBAR ŽLAJPAH**

Neža **VIKTORIJA BENCIK EMERŠIČ**

Anže **JURE HENIGMAN**

Žan **BORIS KERČ**

France **UROŠ FÜRST** k. g./**GAŠPER TIČ**

Kristina **TJAŠA ŽELEZNIK**

Andrej **LOTOS VINCENC ŠPAROVEC**

mestno gledališče ljubljansko 2016/2017

Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega
Letnik LXVII, sezona 2016/2017, številka 10/1
Izdaja Mestno gledališče ljubljansko
© 2017 Mestno gledališče ljubljansko

Za izdajatelja Barbara Hieng Samobor
Urednice Alenka Klabus Vesel, Eva Mahkovic, Petra Pogorevc, Ira Ratej
To številko je uredila Eva Mahkovic
Lektor Martin Vrtačnik
Avtor fotografij Peter Giodani
Oblikovalka Mojca Višner

Tisk Matformat, d. o. o.
Naklada 300 izvodov
Ljubljana, Slovenija, marec 2017

Po 13. točki prvega odstavka 42. člena
ZDDV-1 davek ni obračunan.

Ustanoviteljica
Mestna občina
Ljubljana

LJUBLJANA
MESTO/CITY
OF/LITTE
TURE...

ZELENA
METROPOLITANA

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANSKO SEZONA 2016/2017 MALA SCENA

Nejc Gazvoda **VRANJA VRATA**

Gledališka nadaljevanka

Krstna uprizoritev

Epizoda 1

Premiera **30. marca 2017**

Slavnostna premiera **11. in 12. maja 2017**

Režiser in scenograf **ALEKSANDAR POPOVSKI**

Dramaturginja **EVA MAHKOVIC**

Kostumografka **JELENA PROKOVIČ**

Avtor glasbe **LAREN POLIČ ZDRAVIČ**

Lektor **MARTIN VRTAČNIK**

Oblikovalec svetlobe **ANDREJ KOLEŽNIK**

Asistent režiserja **NEJC GAZVODA**

Asistentka dramaturginje (študijsko) **LEJLA ŠVABIČ**

Asistentka kostumografke **NELI ŠTRUKELJ**

Maketo je izdelal **Simon Hudolin**. Najavno špico je oblikoval **Mihael Aleksander Mahkovic**.

Vodja predstave **Nina Štritof**

Tehnični vodja **Janez Koleša**

Vodja scenske izvedbe **Matej Sinjur**

Vodji tehničnih ekip **Roman Benda** in **Branko Tica**

Vodja tonskih tehnikov **Sašo Dragaš**

Vodja osvetljevalcev **Andrej Koležnik**

Vodja frizerk **Jelka Leben**

Vodja garderoberk **Angelina Karimovič**

Rekviziterja **Borut Šrenk** in **Sašo Ržek**

Sceno so izdelali pod vodstvom mojstra **Vlada Janca** in kostume pod vodstvom mojstric **Irene Tomažin** in **Branke Spruk** v delavnicah MGL.

Lejla Švabič

KAM JE IZGINILA NEŽA ŽAKELJ?

V noči s 6. na 7. marec 2016 je na Dolenjskem nepojasnjeno izginila Neža Žakelj. Pogrešana je mlajša od 27 let, nizke postave, svetlih las in rjavih oči, oblečena pa je v oblačila temnih barv. Sorodniki so jo nazadnje videli na večer izginotja, preden je šla spat, verjetno pa se je kasneje iz nepojasnjenih razlogov odpravila v gozd. Policija prosi vse, ki bi pogrešano opazili ali o njenem izginotju kar koli vedeli, naj o tem obvestijo najbližjo policijsko postajo.

Male tragedije

V osnovi obstajata dva razloga za nenadno izginotje: oseba gre od doma ali pa se je zgodilo neko kaznivo dejanje. Odhod od doma lahko pomeni marsikaj: otroci bežijo zaradi nevezdržnih razmer, mladostniki bežijo iz upora in tudi obupa, mladi ljudje izginejo, ker želijo drugačno življenje, ljudje srednjih let izginejo iz več razlogov; starejši so pogosto dementni. Motivi kaznivih dejanj pa so nekoliko bolj skrivnostni, čeprav je v primerih pogrešanih oseb kaznivih dejanj manj; mednje npr. ne sodi samomor, sicer precej pogost razlog za izginotje. Policija vsak primer pogrešane osebe obravnava kot morebitno kaznivo dejanje in ga kot takega tudi začne preiskovati, da morebitne sume na kazniva dejanja ovrže ali jih potrdi.

Najbolj razvpit slovenski serijski morilec Metod Trobec, ki so ga odkrili po naključju, ko so pri njem iskali neke ukradene predmete, je svoje žrtve izbiral natančno in tako, da petih žensk različnih starosti nihče ni pogrešal in so njihova iskanja hitro zaključili. Lani pa so precej razburjenja povzročila skoraj sočasna izginotja več mladih ljudi, o katerih se je celo domnevalo, da so žrtve nekakšne kriminalne organizacije, ki mlade omamlja in jih potem ugrablja. Izkazalo se je, da je šlo le za resnično tragične, med seboj nepovezane nesreče. Primeri pogrešanih oseb niso zaključeni, dokler oseba ni najdena oz. njena smrt ni zanesljivo dokazana. Na spletni strani policije je na seznamu mogoče najti že več deset let pogrešane osebe, najstarejši (še odprt) primer pa je iz leta 1982, čeprav so z leti možnosti razrešitve tovrstnih primerov vse manjše. Indici se zabrišejo, dokazi niso več trdni, pričanja so netočna.

Ljudje, ki zapustijo svoje domove, so različnih starosti, družbenih slojev in poklicev. Po nekaterih podatkih vsak dan svoj dom zapustita dve osebi. Vseh primerov niti ne prijavijo, čeprav policija po hitrem postopku začne obravnavati vsako nenadno in nepričakovano odsotnost iz kraja bivanja, kar pomeni, da vsesplošno prepričanje, da je oseba pogrešana šele po 48 urah odsotnosti in da se jo šele takrat začne iskati, ne drži. Drži pa, da je oseba, ki je pogrešana dlje kot mesec dni, zelo verjetno mrtva. Razlogi za odhode so precej različni. Darko Maver v članku *Pogrešane osebe (kot družbeni in kriminalistični problem)* iz daljnega leta 1983 navaja precej zanimive vzroke. Kot neposredni povod navaja – precej tipično za naše okolje – alkohol, ki je povod za različna nesoglasja in prepire. Med temi nesoglasji Maver našteva ljubosumje, nasilno vedenje, netolerantnost do

neuspeha v šoli, druženje z neprimernimi prijatelji, sproščen boemski način življenja itd. V natančnejših primerih pa opisuje dogodke, ki se berejo približno tako kot naslovi iz *Slovenskih novic*: prekinil je zdravljenje alkoholizma, zato se je zbrala vsa družina in ga kritizirala; želel si je sprostitev, zato je odšel; težave z mladoletno hčerko, ki bega in je često odsotna z dela; po takšnem obvestilu in sporu z možem (zaradi prevrnjenega krompirja) jo je odšla sama iskati, da bi pokazala, da tudi ona nekaj pomeni in da bi domače malo skrbelo, kje je; oče ni maral njenega fanta, ker je bil Slovenec; po prepiru je odšla živeti k fantu, on pa jo je prijavil iz hudobije; na delovnem mestu bi jo morali obravnavati zaradi pregreška, sprla se je tudi z možem, imela pa je novega prijatelja, zato je odšla z njim.

V teh primerih je navadno tako, da se pogrešani spontano odloči za odhod in tudi cilj določi šele v trenutku odhajanja. Pogrešanega najpogosteje prijavijo svojci, ki ne vedo, kakšni so bili nameni odhajajočega, so pa prepričani, da je policija tista, ki je pogrešano osebo dolžna iskati in jo tudi prisiliti k vrnitvi domov. Mavrovi konkretni primeri se morda berejo nekoliko komično, vendar so le vsakdanje zgodbe – male tragedije vsakdana.

Brez trupla ni umora

Bolj nenavadni in tudi redkejši so primeri nasilnih dejanj – umorov. Načrtovanih umorov, serijskih morilcev ali celo kakšnih sekt v realnosti ni prav veliko, so pa zato pogostejši umori iz malomarnosti, uboji na mah, družinski umori in podobno. Umori v Sloveniji se navadno dogajajo v družinskem okolju, med partnerjema, kjer je storilec moški, žrtev pa ženska, pogosto pa izhajajo iz raznoraznih nesoglasij; kadar pa je storilka ženska, gre pogosto za umor v obrambi, kar pomeni, da je storilka pravzaprav žrtev. V Sloveniji se po podatkih policije večina umorov (za razliko od ostalega zahodnega sveta) pripeti na podeželju, predvsem v agrarnem okolju oz. ruralni okolici mest.

Pogosto pa je v primeru izginotja zaradi umora prav morilec tisti, ki prijavi pogrešanost svoje žrtve. Morilci so namreč prepričani, da kjer ni trupla, tudi ni dokazov za umor, z lažno prijavo pa želijo odvrniti pozornost od svojega dejanja. Pri lažnih prijavah pogrešanosti je policija pozorna predvsem na izginotja, ki so pojasnjena z nenavadnimi in neverjetnimi razlogi, čeprav tudi za popolnoma prepričljivimi zgodbami lahko tičijo morilci, piše Maver v omenjenem članku. Nenavadno je npr., če prijavitelj ne želi razložiti vseh okoliščin v zvezi z odhodom pogrešanega ali celo spremeni oz. zamoči prave razloge izginotja. Vendar za tovrstnimi netočnimi zgodbami pogosto tičijo razlogi zasebne narave: takšne in drugačne družinske skrivnosti, bolezni, ki veljajo za tabuje, občutki sokrivde za odhod oz. izginotje pogrešane osebe. Lahko pa se za vsem tem skriva zgodba, podobna zgodbi Josefa Fritzla. Sicer so tovrstne zgodbe redke, vendar so dejstvo, pri čemer je ponovno na delu premajhna radovednost policije.

Parapsihološka iskanja

Raznorazna parapsihološka iskanja – npr. obračanje na t. i. radiesteziste, o katerih pogosto pišejo v reviji *Misteriji*, kjer je mogoče najti tudi članke o uspešnih primerih iskanja pogrešanih s pomočjo nadnaravnih in jasnovidnih sposobnosti – pri policiji niso v navadi, se pa zato na te osebe pogosto obračajo svojci. Policija sicer meni, da bi takšni podatki lahko bili verodostojni, vendar pa jih z njihovega stališča ni mogoče ovrednotiti. Velja, da se parapsihološki fenomeni lahko uporabljajo takrat, ko vsa ostala klasična sredstva in metode zatajijo.

Skrivači in priročnik izginjanja

Pogrešane osebe, ki izginejo prostovoljno in se tudi po daljši odsotnosti ne vrnejo domov, sodijo v t. i. kategorijo *skrivačev*. Od družine oz. iz okolja, kjer so dotlej živeli, so pobegnili iz osebnih razlogov; lahko da so ti popolnoma intimne narave, zaradi želje po spremembi življenja, lahko pa da za tem stoji beg pred dolgovi, plačevanjem preživnine, lahko so vzroki tudi kriminalne narave. Tovrstni prebežniki lahko na spletu najdejo kup nasvetov, kako izginiti brez sledu, ali pa najamejo nekakšnega zasebnega detektiva, ki jim pomaga zabrisati sledi za njimi. Človek, ki želi izginiti, si ne sme kupovati lažne identitete, ker nikdar ne ve, kdo mu jo prodaja in ali morda že obstaja nekdo z isto identiteto. Priročniki izginjanja pravijo, da je izvirno identiteto najbolje obdržati, skriva pa naj se prebivališče. Prav tako ni pametno, če nekdo hlina lastno smrt; odhod mora biti kar se da neopazen, kot da je izginuli mimogrede izginil v množici, medtem ko se je sprehajal. Predvsem pa skrivači ne smejo guglati samih sebe, obiskovati lastnega Facebooka, ki so ga pustili v prejšnjem življenju, in iskati novic, ki poročajo o njihovem izginotju, ali celo spletnih strani, namenjenih njihovem iskanju. Kardinalna napaka pa je seveda prostovoljna vrnitev domov, npr. na poroko ali pogreb. Nekdo, ki je izginil ne glede na okoliščine, se pač mora posloviti od svojega prejšnjega življenja – v vsakem primeru.

